СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 7. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 13-го січня 1943. — No. 7. Jersey City, N. J., Wednesday, January 13, 1943 VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

РЕКОРДОВИЙ БУДЖЕТ НА ЧЕРГОВИЙ ФІСКАЛЬНИЙ РІК

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт предложив перед конгрес буджет — спис видатків на наступний фіскальний рік, що зачинається в червні ц. р., а кінчиться в червні 1944 р. Ці видатки такі великі, які іще не були в жадній історії котрого небудь народу на світі. Вони виносять сто девять білїонів долярів. З того сто білїонів піде на чисто військові справи, зокрема на виріб зброї, а решта на інші справи. Подаючи проект того буджету президент заявив, що наступного року приходи з податків мусять знов бути піднесені на 16 білїонів долярів. За цей час, говорив президент, державне задовження зросте до 210 білїонів долярів. Нині держава має довгів на 125 білїонів. Проте ті довги нація могтиме з часом сплатити, говорив президент, бо в основі економіка краю стоїть на здорових засадах. Одначе він заповідав, що життєвий рівень американців мусить бути значно упрощений, себто зникне багато продуктів з щоденного ужитку, а залишаться лише ті, котрі конечно потрібні для життя. Також з часом буде впроваджена система примусового щадження щоби надміром обігового гроша не викликувати інфляції. Президент знов висказався проти особистих зарібків вищих, як $25,000 річно.

НАЗНАЧЕННЯ ЕДВАРДА ФЛИНА МІНІСТРОМ ДО АВСТРАЛІЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт подав до затвердження до сенату назначення Едварда Флина, дотеперішнього голови демократичного національного комітету, на міністра до Австралії. Крім своїх міністеріяльних обовязків звязаних з Австралією Флин був би іще особистим представником в інших політичних справах на терені полудневого Тихого Океану і носив би рангу амбасадора. Флин, хоч є впливовим домашнім політиком, не має дипльоматичного досвіду, бо ніколи не служив в загранічній дипльоматичній службі. Є таке поширене переконання, що президент посилає його туди, щоби забрати його з Америки. Вслід з таким переконанням з ріжних сторін посипались протести проти того назначення. Декількох сенаторів заявило, що будуть гостро виступати проти того назначення. Але добре поінформовані люди говорять, що остаточно сенат таки затвердить його назначення.

РОТЛЕДЖ ЧЛЕНОМ НАЙВИЩОГО СУДУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт назначив суддю вашингтонського апеляційного суду, Вилея Блавнта Ротледжа членом найвищого суду. Ротледж приходить на місце уступилого члена найвищого суду Джеймса Бирнса, котрий з судової посади пішов на посаду економічного адміністратора. Також президент подав до затвердження конгресу назначення сенатора Бравна на посаду директора бюра заряду цін. Тепер ту посаду займає Лїон Гендерсон, котрий одначе вже кілька тижнів тому подався до відставки.

ЗАМОРДОВАНО ПОЛІТИЧНОГО ДІЯЧА ТРЕСКУ.

НЮ ЙОРК. — На розі Пятої евні і 15 вулиці в Ню Йорку, невідомі справники минулого понеділка вечором вистрілами з револьвера замордували відомого радикального діяча італійського походження, Карла Треску. Треска був гарячим противником фашизму і в своїй нюйорській газеті, видаваній італійською мовою, „Іль Мартельо", поборював фашизм. В хвилині морду був біля нього його приятель Калябі. До місця, де стояв Треска підїхав автомобіль і з нього виліз вбивник. Віддавши до Трески три вистріли, він знов ускочив до авта, керованого іншою особою і вони разом втекли. Припускають, що його застрілили прихильники фашизму.

НАКОПИЧУВАННЯ МАТЕРІЯЛІВ ПО ШКОЛАХ.

НЮ ЙОРК. — Спеціяльний прокуратор Герляндс у публичнім звіті заявив, що нюйорський департамент шкільництва накопичив чимало таких матеріялів, котрі можуть бути корисні для воєнних цілей. Загалом, говорив Герляндс, цей департамент має склонність накопичувати ріжні речі, нераз старі і неужиточні, так, що він виглядає немов музей старовинних речей. — Представники згаданого департаменту заявили, що Герляндс заскочив їх своїм публичним звітом, не давши їм наперед змоги виготовити противну заяву. Тому той департамент тепер прослідить справу і відповість на закид.

МЯСО З ПОКУТНИХ БАЗАРІВ.

БОФАЛО. — Представники влади перестерегли людей перед мясом з покутних базарів. Деякі люди, щоб охоронитись від державні контролі, евентуально перед податками, потайки сами вбивають звіря та і продають мясо. Але те мясо не є провірюване санітарними чинниками і нераз його приготовляють та перевозять серед дуже нездорових обставин. Воно може людям нанести ріжних хворіб. Тому треба перед ним охоронятись.

Назвища Затоплених Американських Кораблів

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти подав до відома назвища 11 американських кораблів, затоплених у боях з японськими кораблями, біля Соломонських островів. Ті кораблі такі: один літаконосець наймодернішої конструкції, званий „Горнет". Тяжкий кружляк „Нортгемптон". Два легкі кружляки „Джуно" і „Атлянта". Нищителі: „Кушінг", „Престон", „Бенгем", „Воке", „Монсен", „Лефей" і „Бартон". Затоплення всіх тих кораблів вже було проголошене департаментом фльоти, лише не були подані назвища кораблів. Всі вони пропали підчас відомих морських боїв, в котрих американські морські сили завдали розторощуючий удар японській фльоті, затопивши 28 японських кораблів, серед них два панцирники найтяжчої ваги, кількох кружляків тажкої ваги, кілька нищителів і транспортових кораблів. Вкупі з тим згинуло тоді на тих кораблях 25 до 30 тисяч японського війська.

ГЕРБЕРТ ГУВЕР ПРО ДОМАШНИЙ ФРОНТ

НЮ ЙОРК. — Герберт Гувер опублікував в америкнанських газетах свою першу статтю про вагу домашнього фронту. По тій статті підуть інші. В першій статті він підкресляє вагу домашнього фронту підчас тотальної війни. Ця війна є тотальною, а це значить, що енергія цілої нації, кожної одиниці зокрема, мусить бути вповні використана, щоби виграти ту війну. Змагаються не лише армії, але також цивільне населення. Тверда морально нація є здібна краще відбивати ворожі напади. Заломання домашнього фронту може спричинити катастрофальний кінець, так само, як заломання мілітарних сил. Тому на той домашний фронт треба звертати таку саму пильну увагу, як на мілітарний фронт.

НІМЦІ ЗАБИРАЮТЬ АМЕРИКАНЦІВ З ЛЮРД

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подав до відома, що німецькі окупаційні власти почали вивозити американських громадян, що перебували в чудотворно-лічничім місті Франції, Люрд. Вони вивозять тих американців до Німеччини. Серед них є чимало хворих людей, котрі удавались до Люрд в надії на чудотворне вилікування.

ЗБІРКИ НА ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ

ВАШИНГТОН. — Американський Червоний Хрест порішив зібрати підчас своєї березневої кампанії 125 міліонів долярів. Бо такої суми потрібно, щоб у цім році виконати пекучі гуманітарні завдання.

Британія за Харчеву Самовистарчальність

ЛОНДОН. — Від трицяти вже місяців Британія старається змобілізувати своє рільництво так, щоби вона могла обходитися в харчевій справі власними продуктами. За обчисленнями харчевих знавців, вона досягнула вже свою ціль на дві третині. Сегорічний збір фармерських продуктів заощадив повний міліон тон корабельного перевозу, тим самим звільняючи ці кораблі для безпосередніх воєнних цілей.

БРИТАНІЯ БЕРЕТЬСЯ ЗАВЗЯТО ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ ВЕНЕРИЧНИХ НЕДУГ

ЛОНДОН. — Міністерство здоровля звертає краеві увагу на зріст венеричних недуг та потребу участи льокальних урядів у боротьбі з ними. Міністерство закликає до освітної кампанії в цій справі; мовляв, треба повчити населення афішами, фільмами й відчитами про засоби боротьби з цими недугами.

КАМПАНІЯ ПРОТИ САМОХВАЛЬБИ

ЛОНДОН. — Одного „домашнього сторожа" покарано гривною 50 фунтів стерлінгів за те, що хвалився брехливо, що він брав недавно тому участь у летничому нападі на Німеччину.

МАДЯРСЬКІ ПОЛЕКШІ ЖИДАМ

БЕРН (Швайцарія). — Офіціяльна газета Будапешту подає урядове рішення, на основі котрого родини тих жидів, що працюють у помічних робітничих віддїлах, мають діставати таку саму заплату, як дістають мадярські родини. Досі жиди побирали 40 процентів менше.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ ПРИ РОЗРИВЦІ. — Бачимо перед собою американських летунів, що перебувають в Новій Гвінеї, як грають у карти, розмовляють і відпочивають по налетах на ворожі позиції. Приграє їм фонограф. Ось той відпочинок може бути перерваний кожної хвилини. Тому вони готові до негайного відлету, як тільки прийде приказ.

АЛЇЯНТИ БОМБАРДУЮТЬ КОМУНІКАЦІЙНІ ЛІНІЇ ОСІ

ЛОНДОН. — Аліянтські бомбовики розбивають залізниці, портові приспособлення й транспортові лінії, які тільки можуть послужити доставити військам Осі амуніцію й провіянти в Тунісі й Лібії. Американські рейди розтягалися від порту Ґулет, на схід від Тунісу, аж до Кайруану, в центральнім Тунісі. У Габесі розбито залізничий дворець і збірники нафти.

Ці повітряні рейди, що тягнуться вже майже від тижня, мають на цілі не дати німцям сконцентрувати на суші свої сили для давшої оборони теперішніх позицій у Тунісі.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРУ УЧАСТЬ ДАКАРСЬКОЇ ФЛЬОТИ ПО АЛІЯНТСЬКІМ БОЦІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Віцеадмірал Вилієм А. Гласфорд, начальник американської місії в Дакарі, заявив, що французька фльота в Дакарі, французькій Західній Африці, буде незадовго готова заняти своє місце в аліянтській боєвій лінії. Він каже, що французькі офіцери й моряки „більше ніж охочі" стрінутися з кораблями Осі в бою. Для направи корбаля „Решелїє" треба буде ще кілька місяців.

Адмірал Гласфорд командував американськими кораблями в бою на Джавському морю; його завдання в Дакарі — виробити пляни поліційного нагляду над південним Атлянтиком.

БРИТІЙСЬКІ РЕЙДИ НА ФРАНЦУЗЬКОМУ ПОБЕРЕЖЖЮ.

ЛОНДОН. — Ескадри британських боєвих літаків доконали днем великий рейд на французьке побережжя між Дункеркою й Абевільом. Інший відділ літаків бомбардував залізничі вузли в північній Франції, в котрій від якогось часу видно концентрацію військ Осі. З рейдів не вернувся один літак.

На Англію тимчасом налетіло тільки чи три ворожі літаки й скинули бомби на Східну Англію. Один з рейдерів, поцілений британськими протилетничими гарматами, упав у море коло Ґрейт Ярмута. Його бомби знищили церкву й склад дерева.

АМЕРИКАНСЬКІ ДИПЛЬОМАТИ ТРАТЯТЬ НАДІЮ НА ПОВОРОТ

БЕРН (Швайцарія). — За приватними донесеннями з Люрду, в Франції, американські дипльомати й газетярі, що дожидають виміни й дозволу виїзду домів, уже почínають тратити надію, що до такої виміни прийде. Супроти того, що вже два місяці минуло й в їх справі нічого не зроблено, серед них поширяється думка, що вони будуть задержані й надалі, можливо до кінця війни. Їх шанси на виміну ослабли від того, що з окупацією всеї Франції Німеччиною більшість французьких дипльоматів в Америці виповіла послух урядові в Віші.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ДАЛІ ЗАЙМАЮТЬ МІСТА НА КАВКАЗІ.

МОСКВА. — Шість кавказьких міст відобрала червона армія німцям в своїй зимовій офензиві. Між ними в руки російських військ попали: Георгієвськ, Мінеральні Води й Пятигорськ, а також: Залізноводськ, Кисловодськ і Буденовськ та три менше важні пункти.

Ці міста занято в одним окружаючим маневрі проти німців, що заставив їх відступати поспішно на північний захід через Армавір на Ростов. За 18 днів своєї офензиви російські війська посунулися на 112 миль. Завдяки російським успіхам кавказький фронт звузився до 200 миль.

У своїм комунікаті німецька головна кватира каже, що німецькі війська відбивають російські напади.

Згадані в російськім комунікаті місцевости відомі широко як мінеральні літнища; німці сподівалися зимувати в них у роскоші.

Російський комунікат далі згадує поіменно ґенералів, що піддержували в цій кавказькій кампанії головного її начальника, ґенерала Масленникова: передовсім ґенерала козацької ґвардії Кириченка та ґенерала Лобанова, начальника повзів, далі ґенералів: Хоменка, Коротеева, Селиванова й Филипова.

НІМЕЧЧИНА ГОТУЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ БАЛКАНУ ДО ОСТАННЬОГО БОЛГАРИНА.

АНКАРА (Туреччина). — Німецька головна команда предложила болгарському генеральному штабові плян оборони Болгарії, Тракії й Салоніки перед майбутнім висадженням там аліянтських військ з Егейського моря.

Рівночасно німці вже стали висилати на остров Крету сильні відділи військ, спеціяльно виправлених для боротьби проти „командосів" та парашутистів. У подібний спосіб Німеччина скріпляє оборону всіх островів на Егейському морю й островів Додеканських, що й до війни були в італійських руках.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Перемога для Братерства

Президент Рузвелт видав публичну заяву, котра являється незвичайно важною енунціяцією не тільки для людей в Америці, але й для людей у ворожих і окупованих краях. Видана була зприводу скликання Краєвої Конференції Християн і Жидів та проголошення з тої нагоди Тижня Братерства, а своє значіння завдячує ній відозва фактові, що в ній президент говорить про те, за що воює Америка в цій новій світовій війні.

Президент каже: — „Увіковічнення демократії залежить від практикування братерства між людьми. Американці в мирі й в війні переконані, що чоловік находить свободу тільки тоді, коли він може ділитися нею з іншими. Люди кожної держави, кожної нації, кожної віри можуть жити як американці на тій основі.

„Ми воюємо за право людей жити разом радше як члени одної сімї, ніж як пани й раби. Ми воюємо за те, аби духа братерства, котрий ми цінимо так високо в цім краю, практиковали й ту й вільні люди по всіх інших краях. Ми обіцюємо розтягнути таке братерство на всю землю, що дає надію всему світові.

„Війна надає Тижневі Братерства більшу силу, ніж колинебудь іншим часом.

„Я поручаю, аби всі наші громадяни відсвяткували Тиждень Братерства від 19. до 28. лютого 1943. року. Мені подобається клич: Перемога Для Братерства. Я вірую, що заклик Краєвої Конференції Християн і Жидів заявити наново релігійні засади порозуміння, справедливости, приязни й співпраці, на котрих спочиває здійснення братерства, буде пошанований по всему краю людьми всякого заняття й релігійної приналежности. Якраз примінення цих засад робить нашу країну обєднаною й сильною".

Президент Рузвелт зробив неабияку прислугу американському громадянству своєю заявою. Особливо велика його заслуга для тих людей, що прийшли до Америки з країн, у котрих не признається релігійної свободи, в яких люди привикли цінити свободу тільки тоді, коли лише вони самі можуть нею послугуватися, коли вони можуть її відмовляти іншим людям. Вийшовші з таких держав люди інколи дають висказ свойому невдоволенні з американської свободи, бо з тої свободи користають теж інші люди й віри, припадково їм немилі. Дль добра цих власне людей добре сталося, що найвищий урядник держави використав нагоду скликання Краєвої Конференції Християн і Жидів для підчеркнення правди, що релігійна свобода тільки тоді є справжньою свободою, коли вона прислугує однаково всім людям. Ми признаємо її не лише для нашої віри, нам милої, але для всякої іншої віри, навіть для тої, якої ми не любимо, або вважаємо помилковою.

Повірмо в Дійснійсть, а не в Документи

Появилась нова книжка про Совети п. н. „Ди Рошенс", яку написав Алберт Ріс Вилйемс, якого критик цеї книжки, Вилйем Генрі Чеймберлин, називає „одним з перших апостолів советської віри в Злучених Державах". Книжка та, пише критик, має багато цінного інформативного матеріялу. Але вся вона представляє советську владу, включно з Сталіном, в незвичайно рожевому світлі, залишаючи на боці усякі прикрі картини з минулого, як от чистки, масові розстріли, виселення, голод і т. п. Виходилоб з цеї книжки, що Росія це ідеальна країна, наскрізь демократична. Усе те, пише Чеймберлин, читається приємно, бо писане з сентиментом. Та, каже він при кінці своєї критики, вся та писанина „не дає вдоволяючої відповіди на деякі замотані й неприємні питання, що станулиб перед іншими дослідниками советської сцени".

До такого самого заключення можна теж дійти, коли читається „документальні" запевнення щодо того, що Совети залишили вже пропаґанду „світової революції". А таке має виходити з документів про советську заграничну політику, що їх видала тепер Карнеґійська Фундація Міжнародного Мира.

Ті документи видано з підписом такої людини як д-р Никлас Ботлер, президент Фундації,, що є теж, як відомо, президентом Колюмбійського Університету. А що зібрав і зредаґував ті документи професор Макс М. Ласерсон, що вчив колись на університеті в Петербурзі, то й важні для нас є його заключення. А вони такі, що на підставі зібраних документів видно, що Совети „залишили світову революцію, що була ціллю Советського Союзу в перших роках його існування".

Очевидно, що проф. Ласерсон може мати повну рацію так думати, коли глядить на зібрані ним документи советської заграничної політики так, як ті ріжні міжнародні договори написані. Але інша справа, коли хто привязує меншу вагу до слів, а більше приглядається дійсности. Тоді для такого ось ця справа буде представлятись дещо інакше.

Можливо, що так є, що советська політика залишила тепер „світову революцію" і вже не веде в тому зглядi офіційної політики. Можливо, що вже нема і сліду з Комінтерну. Але, наприклад, хто розпоряджає „партизанами" в Югославії? Звідки ідуть директиви? І з якої іншої централі, як не з московської, розпочато напади на ґен. Дражу Мігайловича? Та скажім, що Совети навіть такого не будуть у будучому робити, в що ми, очевидно, не віримо. Та вже таким наївним хіба тяжко бути, щоб повірити, що Совети перестануть бути „централею" для цілого комуністичного руху в світі, а зокрема для американських комуністів!

Наразі Москва не потребує вести в Америці якоїсь специяльної своєї пропаґанди, бо за неї ведуть її, як пише Вилйем Чеймберлин, вже навіть „дипльомати, банкирі й бизнесмени". Але положення зміниться, коли скінчиться війна. Тепер усі є під враженням ґіґантичної боротьби з Гітлером. Те, що народи, що є під Советами, по геройськи боряться і гинуть в обороні своєї землі, зродило величезне число щирих прихильників ось тих борців. Це явище зрозуміле, природне й справедливе. Та це є один бік справи, а комуністичний режім — що інше. Як довго існуватимуть комуністичний режім і диктатура, не можна вірити, щоб не було вмішування комуністичної централі у внутрішні справи ріжних держав, щоб не було підпирання комунізму в демократіях, а тим самим і підкопування ось тих демократій. Тут ніякі „документи" нас не переконають. Тут треба діл, а не слів. Бо гарні слова й запевнення були і давніше, але діла були інші.

„Інститут Шевченка" у Львові

ОНА подає з Лондону таке: „Польський щоденник в Лондоні „Дзеннік Польскі", напечатав за націстською ґазетою „Кракавер Цайтунґ" вістку про те, „що націсти перемінили назву „Наукового Товариства ім. Шевченка" у Львові на „Інститут Шевченка. Відтепер ця наукова українська інституція буде підпорядкована німецькій владі, а всі її видання й кореспонденція будуть вестись в двох мовах — німецькій і українській.

Інститут Шевченка перебирає на себе увесь науковий дорібок Наукового Товариства ім. Шевченка і буде мати цілком інший характер. Ця стара і відома українська наукова інституція зістала підпорядкована видїлови шкільництва в ґенеральному ґубернаторстві і мусить виконувати те, що скаже націстівська влада.

Науксві праці переназваного товариства про німецько-українські відносини будуть друкуватися в мовах німецькій і українській і мусять бути написані в „дусі докладних і ретельних досліджень". Крім наукових видань Інститут має уладжувати в тих самих мовах прилюдні виклади і видаватиме ґазету, в якій будуться друкувати не тільки наукові праці в українській мові, але і в німецькій. В Інституті будуть заведені курси українознавства для німців і для так званих „фолькcдайче".

Наукове Товариство ім. Шевченка було зорґанізоване у Львові ще в 1873 році. Його заложено заходом українців з Велико: України і з Галичини. Спочатку це було тільки літературне товариство, але двадцять літ пізніше перемінено його на наукове. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові було щось в роді Української Академії Наук. Воно видало багато наукових праць і було в зносинах з великим числом наукових інституцій закордоном. Довголітним головою цеї української наукової інституції був відомий історик і політичний діяч Михайло Грушевський.

Дотепер Наукове Товариство ім. Шевченка було замкнене, а його цінну бібліотеку передано до центральної бібліотеки міста Львова. В 1939 році бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка числила більш як чверть міліона томів В цій українській бібліотеці є велике число цінних рукописів. Як бібліотека буде передана новому німецько-українському інститутові, то може декотрі рукописи будуть видруковані в заповідженій німцями ґазеті або в формі книжок. Але не всі рукописи побачать світ, бо німці напевно його „зтоталіризують". Українці дочекались, що тяжкими трудами створена ними наукова інституція буде осередком німчення українського населення і ширення націстичної фільософії на українських землях. „Дзеннік Польскі" пише, що Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові було гордістю кожного українця, дома і закордоном. Тепер його німці взяли під свою опіку і запрягли служити для їх цілей. Це є дуже великий удар по українській науці, який відчує кожний свідомий українець.

„Краківські Вісті" з 11. листопаду принесли вістку, що німці наложили свою кріваву руку на українські високі школи в Галичині і на Волинї. Про німчення українських шкіл писав також „Інформаційний Булетин" українського бюра в Гельсинках.

Значіння Національної Традиції

На ту тему говорив **професор Г. В. Симпсон** з Саскачеванського Університету на зборах канадійсько-українського студентського товариства „Альфа-Омега" в Саскатуні. В перекладі на українську мову ось та промова звучить так:

Національну традицію можна означити так: це минувшина, про яку нарід думає, що він її має. Ми мусимо мати національну традицію — це неминуча конечність для ґрупи кожного народу; традиція така конечна для духового життя народу, що коли він не знає, що це таке дійсна (його) традиція, то він собі традицію творить.

Отже традиція є або рядом уявлених образів, створених для нашого власного підхлібства, чи вдоволення, або є це, більше, чи менше, правдивий зміст дбало зібраних подій, щиоо передаваних з покоління в покоління. Принимається, що народна традиція засновується на історичних фактах, інакше вона не могла би бути провідником для нашого дальшого життя.

Національна традиція є многосторонною, занадто складною справою. Одні вяжуть традицію з політичними подіями, другі з літературою, інші з музикою, а ще інші з релігією. В дійсности-ж народна традиція є мішаниною всього згаданого, а навіть більше.

Традиція для ґрупи народу є такого значіння, як память для одиниці. Чоловік, в якого нема запамятування, не може розумно поводитися; в кого нема памяти, того треба усунути з між людей, або пильно на нього уважати. Наш досвід є ріжнородний, а задача памяти є з придбаного досвідом матеріялу вибирати, що відповідне і ним рішати про наше дальше поведення. Так наступає творча праця заснована на правилі добору. Ми силуємось будувати теперішність з того, що ми здобули в минувшині. Подібне діється і в життю ґрупи — жива творча ґрупа дістає силу від минулого.

Альфа-Омеґа існує, як товариство, завдяки свому положенню — в нього входять канадійці українського походження. Та хоч в Канаді родилися, однакож їх минулє України таке близьке, що воно може давати їм силу; рівночасно вони звязані і з традицією британською. А мати нараз українські та британські традиції для користування, це виїмкове становище. Воно вкладає на вас подвійний обовязок — познакомитися з обома, а за те заплатить вам подвійними користями.

Хто відриває себе від минувшини, той творить для себе дві небезпеки: найперше — ви відкидаєте добровільно велику творчу вартість для життя; дотого-ж неможливо відкидати традицію і не дивитись зневажливо на всякі традиції. Друге — ви відриваєтесь від великого багатства, що міститься в досвіді ґрупи (народу), яке може бути вам духовою поживою для дальшого життя.

Про традицію можна ріжно говорити, але візьмімо дійсний приклад — хоч би мову. Кожну мову тяжко здобувати настільки, щоби стала частєю життя. Не проста річ вчитися мов, а нема нічого більше нудного, як вчитися мови з книжки. Найперше треба проломати граматичну шкаралупу, щоби дістати всі відтінки мови. Та це по дурному відкидати користи, які можна мати з української мови — ви повинні доводити в себе її знання до досконалости. Правда, що треба додаткової праці, щоби довести її до такого стану досконалости, який тяжко другим осягнути. Але в той час, як видосконалювати в себе мову українську, ви мусите видосконалювати і мову англійську. Мова є воротами, через які йдеться, щоби дістати всі добродійства культури.

Іншим прикладом традиції є музика — це гідна подиву традиція. Людей, що з вашим минулим не познакомлені, дивує багатство ваших пісень. Ви-ж, що розумієте дві традиції, стоїте розмірно вище від тих, що знають лише одну традицію. І ви повинні обі розуміти і цінити.

Коли дві традиції лучаться, то бачимо, що вони можуть йти поруч себе і підпомагати одна другу. Гляньмо з політичного боку: і землі українські і британські були кольонізовані, й оба народи були кольонізаторами. Одним з рішаючих чинників було бажання пригод і кольонізаційний захват. Оба народи мають довгу традицію демократії в минувшині. Рішаючою була сила наїздника, то нарід знов підносив свою силу — відоміж козацькі повстання якраз в Кромвелівських часах.

Та коли йдуть вони рівнобіжно, то і відхиляються від себе. Є окрема якість в українській музиці, яка відріжняє українську музику від англійської. А яке це велике — коли хтось знає обі і дістає силу з обох традицій. Кілько там є ріжнородних „вітамін!"

Україна була в політичнім ярмі довший час, коли в той же час британці тішились волею і спокоєм. Україна була під впливами Константинополя, та ще декого, коли британці були під впливами Заходу.

Є також окремі прикмети в характері обох народів — в українців знаходите розмах, жвавість, зворушливість, в британців бачите здержливість і поміркованість.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

24)

— Ей, еґомость, еґомость, — якимось немов благальним, а немов докірливим голосом промовив коваль, — як ви це можете отак спокійно говорити: не вірить у Бога? Хто це вам сказав? Відки це знаєте? По чім так міркуєте?

— По ваших ділах суджу, ковалю!

— То дуже кепська міра для такої речі, — спокійно відповів коваль. — Я видів колись, як у Львові вішали душогуба, що четверо людей забив. О, як він набожно христився і сповідався! Як плакав, цілуючи хрест! Той певно вірив у Бога.

— Хто знає, може він і швидше найде в Бога відпуст своїх гріхів, ніж такі, що вперто обстають при своїй невірі, в котрих Бог за кару заглушив навіть голос сумління! — грізно простуючись, промовив о. Нестор.

— Ну, еґомость, даруйте, але я мушу вам сказати, що й тут ви помилилися. Голос сумління в мене не заглушений. Коли часом трапиться, знаєте, чоловік усе чоловік, чи то сказати щось не по правді, чи посваритися з ким, чи скривдити кого, то сумління мучить мене, спати мені не дає, поки того чоловіка не перепрошу, злого не направлю. Чи то значить, що сумління в мене заглушене? Але коли хтось устає й каже: „Мене слухайте! Я орудую словом Божим, я маю власть вязати й розвязувати", — а я бачу, що він такий же чоловік, як і я, що він звичайно навіть не знає, що вяже і що розвязує, то як я можу йому вірити, свою душу, своє сумління в його руки віддавати?

— Алеж він не від себе, а з Божої волі це робить, а Бог знає, що має вязати, а що розвязувати.

— Та певне; що знає! — підхопив коваль. — І без попа знає. Так само я й без попа до Бога траплю.

— От і бачите! От і бачите! Які ви еретицькі слова говорите! Якби Бог був хотів, щоб так було, як ви кажете, то був би не встановлював апостолів і учеників...

— Егеж, еге! І попів, і деканів, і каноніків, і суфраґанів, і мітратів, і єпископів, і кардиналів, і пап, що хрест святий на пантофлях носять, усе це сам Бог власною особою повстановляв! Усе це своєю властю наділив! І виразно сказав: „Відтепер можете мене не знати і не слухати, а тільки оцих свячених та миром мазаних знайте та слухайте! Вони для вас нехай будуть і церквою, і релігією, й Богом!"

— Хулиш, ковалю, Бога ображуєш, отаке говорячи! — ледве промовив о. Нестор. — Ну, деж це видане так говорити? Гріх тобі! Гріх смертельний!

— А вже чи гріх, чи два, але треба правду сказати! Ну, скажіть мені, чи не так у світі діється? Скільки то з вас, посвячених осіб, має справді Бога в серці? Почисліть їх на пальцях! А скільки є таких, що під довгою рясою носять захланність та гордощі?

— Не суди других! Не суди, ковалю, щоб сам під суд не попав!

— Про це я спокійний, — відповів коваль. — Що Бог зо мною схоче зробити, те й зробить, щоб тільки я своє діло добре робив. А ви, не боїтесь мене судити і кленете, не пізнавши мого серця ані моєї віри, а самі ховаєтеся за евангельскі слова: „не судіте, да не судимі будете". Добре, не судіть і ви! Та яка тоді буде ваша наука? Та й яка вона була досі? Скільки літ ви навчали й катехізували, і ганьбили, і наклонювали людей на все добро, а нині що в селі? Пройдіться, загляньте під оті стріхи, що там найдете? Що біда, розпука, це ще нічого. Наш чоловік до біди привик. Але яке пиянство, яке злодійство, які свари та лайки у громаді, яка неправда та кривда, чи ви маєте про те поняття? Чи ви те чуєте, — здається, у вас сумління не заглушене? — що відповідь за оту погань, що так і кишить довкола вашого двора, спадає на вас!

— На мене? — з правдивим перестрахом зойкнув о. Нестор,, мов важким обухом прибитий словами Гердера.

— Так, на вас, отче, і на подібних вам! Як же ви вчите людей?

— Адже і Христос говорив, що деяке сімя мусить падати на камінь.

— Але Христос казав, що варт робітник своєї плати. А якоїж плати варт буде робітник, що все зерно розсіяв по камінню?

— Робимо, що можемо...

— Скажіть виразно, що нічого не можете зробити. А я вам скажу, чому не можете.

— Цікаво знати.

— Не дуже вам цікаво буде, — з досадою промовив коваль. — Нема в вас того, що чуда творить, що дає життя, нема любови! Ваша мова як кимвал, що бриньказ, а ваша наука як мідь, що гуркотить. Шуму баґато, а добра нема.

О. Нестор чимраз більше подавався вниз при тих словах, немов ослабав, вянув і горбився. Вони були мов острий ніж, що шпигонув його в серце. Перший раз цей еретик отак розговорився з ним і перший раз він почув, що хтось безпорадно різко загнув палець під його серце, заворушив у нім такі фібри, що, бачилось, зовсім уже були завмерли й заглухли. І справді, чим же було його звиш 30-літнє святе „офіціюм"? Хоч він і не міг спіймати себе на невірстві та на ересях, то щож з того? Хто зна, чи це не для того тільки, що ніколи про справи віри не думав глибше? Хоч він совісно читав Служби Божі, утрені й акафисти, не пропускаючи в них ані слова, хоч совісно говорив проповіді, держав катехізації і поучав людей при всякій нагоді, то все таки — він із безмірною гіркістю чув це в тій хвилині, — робив це з обовязку, як урядник із обовязку укладає позови та декрети у справах, що його зовсім не обходять.

(Дальше буде).

Д-р Джордж Вашингтон Карвер, Великий Мурин

У Тоскігі, у стейті Алябамі, помер 5. січня цього року, 78-літній мурин, Джордж Вашингтон Карвер, про котрого білі люди сказали, що він приносив честь не тільки расі, з котрої він вийшов, але й всему американському народові. Цій частині американського народу, що вийшла з українського народу, життя цього мурина пригадує життя одного з найбільших українців, Тараса Шевченка.

Д-р Карвер помер як професор колегії Тоскігі, спеціяльної вищої школи для освіти муринів, признаної за свої заслуги для розвою муринської раси. Карвер був признаний у науці за одного з найвизначніших учених на полі наукового рільництва, для котрого він зробив довгу низку відкрить та дослідів.

Передовсім його походження й перші роки життя нагадують наш життепис Шевченка. Родився він сином рабів на фармі коло Даймонд Гров, у Мезурі, коло 1864 року. Вже з непевности дати народження видно, що такої події, як народження раба, ніхто не вважав важною досить подією, аби її десь офіціяльно зареєкордувати. Будучи ще немовлятем, він утратив батька. Потім його матір украдено з ним й завезено до Арканзасу, де матір пропала так, що Карвер уже її більше не бачив. Власник матери відкупив його від викрадачів, заплативши їм коня вартости 300 долярів, і забрав його назад до Мезурі.

Малий Джордж Вашингтон був слабовитим хлопчиною й його не могли заставляти до тяжкої роботи на землі. Пани держали його коло дому, дозваляючи йому багато свободи. Хлопчина навчився багато про дерева, квітки ... і він любив їх рисувати й малювати. У кухні він навчився теж багато про варення й консервування овочів і ярини. Заходячи як любимець власників до панського сальону, він навчився дещо музики.

До 20. року життя він не знав ще ні читати ні писати. Навчився цього аж пізніше, коли взявся працювати над собою. Освіту добував він далі самоучкою, а потім у школах, працюючи все одночасно на своє життя. Ходив так до вищої школи в Минеаполісі, в стейті Канзасі, і до „Айовської стейтової колегії рільництва та механічних штук", котру покінчив у 1894 році з таким добрим вислідом, що його відразу принято на професора й керівника бактерійної лябораторії. Два роки пізніше він добув вищий науковий ступінь та дістав покликання до муринської колегії у Тоскігі, де й остався директором школи рільництва до кінця свого життя.

Його перше відкриття зробило його добродієм алябамських бавовняних фармерів. Коротко - бадильна бавовна родила тоді найпухкішу бавовну, але ця бавовна терпіла від дощів, котрі набивали в неї багато піску. Через те на піскових землях можна було управляти лише високо-бадильну бавовну, котра зате давала лише дуже мало бавовни. Карвер став працювати над цим питанням і по якомусь часі йому вдалося через схрещення двох родів бавовни випродукувати ростину, котра давала пуху бавовну, а мала високе бадило, яке її захороняло перед піском. Цю ростину так і названо „мішанцем Карвера" („Карвер'с Гайбрид").

Звернув потім Карвер увагу на інше нещастя південного рільництва, на хрущика, званого „бол-вівил", що робить великі шкоди в бавовні. Проф. Карвер став думати над розвоєм управи інших рільничих ростин, які могли би дати можність південним фермерам удержуватися при житті, не покладаючися на одну тільки ростину, бавовну. Він розвинув вживання тих земних горішків, званих „пінотсами", та солодкої картоплі.

Попавши при тому на спосіб розвою нових ростин, він став уже потім розвивати щораз нові, при чому все думав над тим, як з ростин продукувати річи, які надаються на продаж. Він випродукував з одних „пінотсів" понад сто різних продуктів, між ними: молоко, чорнило, муку, фарбу для дерева, крему для обличча, а наконець олію, що помагає в боротьбі проти страшної недуги дитячого паралїжу. Зо солодкої картоплі він зробив тапіоку, патоку, фарби, каву, крохмаль і муку. Він робив досліди над робленням з неї гуми, а відомий винахідник Едисон заявив був готовість платити йому гарне удержання, як довго він буде робити ці досліди. Карвер одначе не згодився на цю пропозицію, подібно як він відкидав багато інших пропозицій від фабрикантів. Він виходив з погляду, що його винаходи є натхнені Богом і вони повинні бути віддані до свобідного вжитку всім людям. Хоча він учив у муринській школі, його вважали добродієм не лиш чорношкірої людини, але й всіх людей. Перед смертю він пожертвував усі свої ощадности на фундацію для хемічних розслідів на полі рільництва. Він помер відзначений багатьома науковими установами й признаний загально за провідного вченого на полі рільництва.

РІКЕНБАКЕР ЗНОВ ПРИ ПРАЦІ.— Капітан Еді Рікенбакер, славний летун, що був загубився на Пацифіку, вже прийшов до здоровля і вже знов працює у своїм бюрі в Ню Йорку. дять господиням закинути на

ПРИБУДЕ НЕЗАБАРОМ ДО ВАШИНГТОНУ.—Перед нами ген. Шарль де Голь, провідник „Вільних Французів", що тепер перебуває в Лондоні. Бачимо його на образку, як розмовляє з американським кореспондентом. През. Рузвелт заявив, що надіється незабаром побачити ген. де Голя в Білому Домі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК СВЯТКУВАЛА ЦЬОГО РОКУ УКРАЇНСЬКА МАТІР?

Думаю, що те, що я відчувала на наш Святий Вечір, відчувала не одна українська жінка-мати. Готуєш до вечері, стелиш стіл і споглядаєш у вікно, чи часом не іде поштар і не несе листа від когось з наших найдорожчих, від сина чи дочки. Бо син певно при війську, а дочка при якійсь воєнній роботі, чи на якійсь урядовій службі, як це тепер буває. Споглядає не одна дружина. І не одна сестра. І не одна люба-наречена. Немає їх... Щож робити: ридати і вічно сумувати? Ні. А треба розуміти, що це наші вороги є тою причиною, що так є, та що треба закусити зуби і робити те, щоб допомогти нашим воякам віднести якнайскорше перемогу в надії, що в найблизшому році будемо вже разом з нашими найдорожчими святкувати, що будуть вони за нашим столом живі на тому місці, на якому того Свят Вечора був їхній портрет, їхня фотографія. Будьмо горді, що отсе нашим дітям, нашому поколінню, призначена судьба збудувати кращий світ. І дай Боже, що як переможе звіздистий американський прапор, щоб він приніс волю також і Україні та українському народови.

Ось такі думки переходили через голову нам, українським мамам, у цьогорічні свята.

Ева Дудяк,
Грейт Медовз, Н. Дж.

В РУМУНІЇ И МАДЯРЩИНІ НЕСПОКОЇ.

АНКАРА. — З Румунії доходять вісти, що там зросло невдоволення населення з війни до того ступня, що уряд диктатора Антонеску створив чотири спеціяльні дивізії для вдержання внутрішнього спокою. З цього видно, що від розгрому румунських військ на російському фронті населення не довіряє урядові диктатури.

Донесення не кажуть, які великі дивізії; на всякий випадок, кожна дивізія має принаймні 10,000 вояків.

Про подібне невдоволення населення доносять з Мадярщини. Доказом невдоволення хочби поставлення на суд у Клявзенбургу 78 осіб, обвинувачених за заговір повалити уряд силою. Це лише перша частина загального числа обвинувачених, що виносить 664.

ПОПИТУЮТЬ ЗА УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕКЛАДЧИКАМИ.

Федеральний уряд у Вашингтоні оголошує, що доконче треба йому перекладчиків з української мови на англійську. Платня виносить від $2,000 до $2,300 річно. Посада є на час війни і на протяг шістьох місяців по війні.

Вимоги: Спромога перекладати скоро й точно звичайну щоденну українську мову на англійську. Першенство мають апліканти, що покінчили історичні чи соціольогічні факультети в університетах, чи таких школах, що рівняються університетам. За блянкетами для зголошування треба звертатись до будь якого поштового уряду, або письмом до: United States Civil Service Commission, Washington, D. C.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Союз — справжній Батько.

Пригадую собі, що колись було вияснено в „Свободі", що часопис не буде поміщувати ніяких подяк за виплату посмертної запомоги, бо У. Н. Союз уважає, що коли таке посмертне комусь належалось, то нема за що дякувати. Власне член оплачував своє обезпечення на те, щоб опісля його спадкоємці могли дістати посмертне. Та проте пишу тих кілька слів, і хочу таки подякувати У. Н. Союзови за виплату посмертної запомоги по моїм покійним мужеві. А складаю я цю подяку тому, бо маю на те добру причину.

Нема де правди подіти, але ми таки не доцінюємо ваги своєї організації. Скільки то нераз відділові урядники, та організатори находяться, щоб переконати когось з наших людей вписуватись до У. Н. Союзу. Говорю це з досвіду, бо й не інакше було в нашому домі. От мій покійний муж вступив в члени У. Н. Союзу допрева на 31. березня 1942 року, хоч вправді не був він ще старий, бо мав всього 44 роки. Та вже 8 місяців пізніше скоїлось нещастя, бо 10. грудня 1942 року він вийшов рано з дому до праці, здоровий та веселий, а при праці упав з драбини, та кілька годин пізніше покінчив життя. І я не знаю, що я булаб зробила, якби не Батько Союз, який скоро виплатив посмертне та поміг мені в моїм нещастю. Я дуже вдячна нашому Союзови за цю поміч, а таксамо дякую і місцевому відділови 5, який також поміг мені. Цей нещасний випадок, який стався з моїм мужем, показує дуже ясно, чому ми всі повинні належати до нашої організації, У. Н. Союзу.

Вдова Юлія і син Данило Бесюк,
члени від. 5. У. Н. Союзу.

ФИЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Пошановано народного працівника.

Дня 12. грудня відбулася ювилейна забава в Народнім Домі в Норт Филядельфії заходом трох організацій, в честь п. Івана Сороки старшого. Забаву отворив Іван Сорока молодший. Пояснив, що нині відбулися річні збори Бр. св. Василія, від. 339 У. Н. Союзу, на котрих вибрано предсідником Івана Сороку старшого 23-тий раз, та що саме нині припадають 60-літні його уродини. Ось тому ми є на ювилею, казав бесідник, бажаючи від Бр. св. Василія ювилятови щастя, здоровля і многих літ, вручаючи за його працю і гарний дарунок. Відтак предсідник громади з Френкфорд, Т. Радинський, в імени клюбу зложив щиру подяку за працю ювилята при громаді та вручив в імені членів других дарунок.

Від української громади Норт Филядельфія зложив щирі бажання Василь Муцинка.

Ювилят Іван Сорока, щиро подякував присутним за таку несподіванку і за дарунки, казав, що все те додає йому охоти до дальшої праці, що його сил стане.

Потім забрав слово Степан Слободян і зложив щирий привіт від Округа Филядельфійських Відділів У. Н. Союзу. Казав, що наші люди часто люблять критикувати заслужених працівників, а мало їм помагати. Шануємо Івана Сороку за його працю як основателя Бр. св. Василія, як працівника в ріжних українських комітетах, як одного з старших членів найбільшого Товариства Горожан, в котрім є членом 37 років, ювилят, не зважаючи на старші роки, далі і дай Боже щоби дальше працював для загального добра.

Потім забирали слово п. Крамяк, п. Михайлюк та інші, що висказували щирі побажання.

Накінець Іван Сорока, молодший подякував присутним за участь у святі, на котрім зібрано $27, які розділено між іншими, ось так: $9.50 на Червоний Хрест, а $9.50 на ріжнородні фонди для американських вояків.

Андрій Хромяк,
секр. 339 від. У. Н. С.

Амбасадор Ґрю про Загрозу Японського Мілітаризму

(Огляд нових книжок — Стефан Пірс)

Ніхто не знає ліпше характеру японського мілітарного уряду ніж Джозеф Кларк Ґрю — американський амбасадор в Японії, який був на тому становищу десять літ, аж до нападу на Перл Гарбор. Це йому довелося на вимогу президента Рузвелта домагатися авдієнції у японського імператора. То була остання спроба відвернути війну. Коли його викликали до міністерства закордонних справ в Токіо, в 7:30 ранку, 8. грудня, напад на Перл Гарбор вже був зроблений. Йому про це японці не казали. Міністер закордонних справ, Того, тільки подякував йому за його старання затримати мир не згадавши зовсім за авдієнцію у імператора, яка так і не відбулась зі зрозумілих причин.

Ґрю такої думки, що японці не заломляться від нападу, що тільки остаточна, рішуча воєнна поразка зробить кінець їх завойовницьким плянам. На його думку, японці є добре вишколені вояки, що мають за собою багато років воєнної практики. Вони обережні, обєднані, навіть фанатики в своїм рішенні виграти. Вони вже засовували в десять разів більше території ніж мали та використовують великі природні багатства й безборонне населення підбитих земель.

Ґрю пояснює свою місію до Токіо як стремління до мирного порозуміння. Він оповідає, як робив всі старання, аби підбадьорити ліберальних провідників, як переконував японський уряд залишити політику завойовництва. Його місія не вдалась, бо владу захопила в свої руки мілітарна кліка. Не вдалась, бо провідники, які дістали контролю над урядом, не хотіли миру.

Оглядаючи минулі міжнародні відносини японського уряду, Ґрю вказує як той уряд постійно не дотримував своїх зобовязань. В цьому він вбачає причину невдачі своєї місії. От японський уряд зобовязався дати кореїцям незалежність, а натомісць зробив Корею частиною японської імперії. Обіцяв не робити фортифікацій на островах Тихого Океану, що були під мандатом Японії й не зважаючи на приречення — фортифікував. Обіцяв охороняти, навомісць бомбардував американську власність в Хіні. Обіцяв не зачіпати політичної незалежности французької Індо-Хіни, — за пару місяців захопив її. Зобовязався не порушувати територіяльної цілости Хіни й потім забирав частину за частиною хінську землю.

Амбасадор Ґрю не нападає на японців, він є проти мілітаризму, він їх шанує. Але осуджує мілітарний режім, який міг допустити такі річі як масакру в Нанкінґу, жорстоке здавлення всіх робітничих рухів та усунення робітничих прав; муштровання молоді ні для чого іншого, тільки для війни; сувора цензура, що не допускає до японського населення ніяких відомостей про лютість в Хіні, про напади на американську власність там-же, або про поразки за теперішньої війни на Острові Мидвей та на Соломонських Островах.

Як приклад мілітарного духа, який японський уряд старається плекати, Ґрю подає такий випадок: один японський полонений в Хіні хотів через хінський уряд та американського амбасадора в Токіо передати своїй родині в Японії вістку, що він живий і здоровий. Коли амбасадор Ґрю подав ці інформації японському урядові, то дістав коротку відповідь, що для японського уряду і для своєї родини той чоговік вже є мертвим.

Японія, так як і Німеччина, старалася обернути цю війну у расову боротьбу. Ґрю вказує, що на щастя Обєднаних Держав Хіна належить до них і виявляє японські брехні про расову війну. Але, на думку Ґрю, японську теорію расової вищости, основану на байці, що імператор походить від богині сонця, можна розбити тільки цілковитою воєнною поразкою Японії.

Ґрю покладає надії в будучому на існовання сильної Хіни, яка має бути рівноважною силою в Азії. Також сподівається, що і сама Японія, позбавлена своїх мілітаристичних керівників, також буде мати важну ролю в будучому. Але насамперед нашим завданням є не допустити, щоб Японія закріпилась на захоплених багатих територіях. Ґрю проте застерігає, що того завдання не досягнемо привабливою теорією, що спочатку треба розправитись з німцями, а потім розбити Японію. Треба памятати, що з кожним місяцем Японія більше використовує свою багату здобич.

Японію все ще можна сильно вдарити, головно зогляду на довгі морські шляхи, що тримають її імперію вкупі. Але ми не повинні недоцінювати ворога. Ми зробили трагічну помилку 7. грудня 1941 року і мало не втратили опори на Тихому Океані. Та помилка не смієся повторитися. — (ФЛІС).

КОМАНДАНТ ПЯТОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.— Ось така армія сформована в Північній Африці з тих американських частин, що їх тамтуди післано, чи ще вишлеться. Її начальним командантом назначений ген. Марк В. Кларк, що його бачимо на образку.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

21)

11. Українська Наука.
(Продовження).

г) Стан українського наукового дорібку.

Випадалоб ще дати перегляд стану поодиноких ділянок української науки за останніх 25 літ та вказати найважніших представників поодиноких ділянок людського знання.

Фільософія заступлена в українській науці кількома вченими; перший з них, Степан Балей, професор варшавського університету. Його спеціяльністю є студії над психольогією дитячого віку, є автором знаменитого підручника з тої ділянки та цілої низки фільософічних праць. Це один з найбільших авторитетів в тій спеціяльности в середущій Европі. Дмитро Чижевський, автор знаменитої праці про українського фільософа Григорія Сковороду та праць з обсягу етики і льогіки. Нині є професором університету в Галле. Між католицькими фільософами вибився о. д-р Микола Конрад, автор історії фільософії та соціольогії, декан фільософічного відділу Богословської Академії у Львові, замордований у Львові большевиками 1941. У Львові працює теж о. д-р Гаврил Костельник, автор праць з обсягу льогіки та фільософії природи. Є він уроженцем з поміж бачванських русинів; знаний як поет та визначний писатель.

З богословія найвизначнішим представником є львівський архиєпископ - помічник д-р Йосиф Сліпий, ректор Богословської Академії у Львові, її дійсний організатор, президент Українського Наукового Богословського Товариства. Є автором кількох праць з обсягу католицької догматики та знатоком фільософії, з окрема фільософії св. Томи з Аквіну. Є редактором квартальника „Богословія". Побіч архиеп. Сліпого найбільшою вченою науковою силою поміж богословами є о. д-р Андрій Іщак, першокласний знавець догматики православної церкви, автор підручника з цього обсягу. При тім знавець він історії української церкви та автор поважної праці про українського церковного історика 17-го стол. Зах. Копистенського; о. д-р Іщак теж замордований большевиками 1941. Обидва богослови є дійсними членами Наукового Товариства ім. Шевченка.

З обсягу **українського мовознавства** найповажнішими вченими останнього часу були проф. академик Степан Смаль Стоцький, колись професор університету в Чернівцях, згодом Вільного Українського Університету в Празі, граматик та автор дуже оригінальних праць про походження української мови. Доскональним знавцем української мови та автором граматики є теж проф. Василь Сімович. На Придніпрянщині добрими мовознавцями є Ол. Синявський, П. Бузук та О. Курило, знавці та автори праць про українську літературну мову. В мовознавстві працює також проф. Ол. Колесса та на Закарпатті професор І. Панкевич.

Визначним спеціялістом говорів української мови є професор краківського університету Іван Зілинський.

В історії української літератури визначним дослідником є в першу чергу акад. Сергій Єфремів, автор підручника історії української літератури. У Львові акад. Мих. Возняк, теж автор підручника українського письменства. Дальше історик Мих. Грушевський, вкінці Ол. Дорошкевич, автор найбільше поширеного підручника українського письменства на Східній Україні впродовж перших десять літ радянської українізації. Новішу українську літературу досліджували М. Зеров, В. Коряк та М. Рудницький.

Українська історична наука розвивалася вже в 18-тому столітті та зазначена трьома прапоровими іменами: Миколою Костомаровим, Володимиром Антоновичем та Михайлом Грушевським. Одначе ніде правди діти українська історична наука допевна від М. Грушевського стала на власні ноги. У малій тільки 16 сторінковій книжочці „Традиційна схема „Русской історії" та питання раціонального укладу історії „Східних Словян" поставив він ясні межі поміж історією України, Московщини та Білоруси. Українська історія дістала свої межі та свій хребетний стовп. Від Грушевського стала на ділі ясно окремою українською наукою від московської. Правда і Грушевський не звільнився цілковито від впливів російських істориків особливо в культурно-церковних справах, але своєю схемою української історії, її консеквентним переведенням у всіх своїх писаннях, передовсім у 10-томовій Історії України дав українській історичній науці сильний фундамент; та не тільки історичній науці в стислім розумінню, але також всім історичним українознавчим наукам (історії літератури, мистецтва, музики, права, економії то що).

Крім цього Грушевський як професор історії України на львівськім університеті (1894-1914) та як керівник історичного відділу київської академії наук (1925-1930) підховав цілу школу молодших українських істориків, що хоч в неоднім не погоджується зі своїм майстром то одначе його схему української історії всі вважають нині незрушимим фундаментом української історичної науки. Михайло Грушевський лучить також передвоєнних українських історичних науковців з повоєнними.

Побіч М. Грушевського другим визначним українським істориком є академик Дмитро Багалій, майже ровесник попереднього, найкращий знавець історії Лівобережної України, професор харківського університету та керманич науково-дослідчої катедри історії України в Харкові. Сучасна є їм пильна наукова робітниця Олександра Єфименкова, авторка курсу історії України. Брат М. Грушевського Олександер Грушевський є знавцем історії Київщини, Е. Яворницький історії Запоріжжа. Окреме місце серед українських істориків займає Вячеслав Липинський своїм оригінальним підходом до української історії. Підчас коли Грушевський найважнішою динамічною силою в українському минулому вважав український демос, який то вплив знаменитий теж серед декого з його учнів, В. Липинський приписує державно-творчі заслуги в минулім України не так українській масі, як інтелігентському елементови, що здібний був та умів тою масою керувати, отже родовій шляхті (в давнині) чи духовій еліті в нинішних часах. Це був перший опонент Грушевського серед молодших українських істориків. Липинський знаний теж як основник українського монархістичного руху, якому дав ідеольогічні основи своїм знаменитим твором „Листи до Братів - Хліборобів".

Друга опозиція проти поглядів М. Грушевського вийшла серед частини західно-українських істориків таки учнів М. Грушевського, з яких найвизначніші Іван Крипякевич та Степан Томашівський побіч низки інших.

Найбільше безпощадним критиком поглядів свого майстра проф. М. Грушевського став Степан Томашівський, професор краківського університету, бистрий та оригінальний історичний синтетик. Він репрезентує в українській історії напрямок скрайного окціденталізму. Опрокидує якунебудь вартість византійської культури в Україні. Позитивними елементами в нашій історії були тільки західні впливи аж до певного латинства включно. А що ті впливи ясні і сильні допевна в Західно-Українській Державі Романовичів, тому — по думці Томашівського від тоді український нарід створив справді українську державу.

Степан Томашівський різко поборює погляди М. Грушевського на заслуги православія для українського народу; навпаки, каже він, православія як джерело московофільства було все слабою стороною українства. Позитивні елементи вносило на його думку тільки католицтво не тільки східне, але й західне, латинське.

Критикуючи М. Грушевського попав Ст. Томашівський у другу скрайність; його погляди на вартість византійської культури та недоцінювання вартости старо-української київської держави прямо небезпечні.

Ст. Томашівський крім декого із істориків споміж чинних св. Василя не потягнув за собою нікого з визначніших істориків, всежтаки його оригінальні та різкі погляди стали живим ферментом в українській історичній науці та причинилися до появи цілої низки молодших істориків на Західній та Східній Україні, які шукаючи істоти української держави, джерел її живучости та історичного призначення, створили струю **европеїзму в українській історії, свого роду антитезу до російського евразійства.**

Належать тут із учнів Грушевського Омелян Терлецький, на якім помітний вплив **Липинського** та його суто **державницька** концепція в українській історії. Дальше належать тут І. Кревецький, М. Чубатий, теж учні Грушевського, з молодших М. Андрусяк, Б. Крупницький, І. Борщак, о. д-р Іщак, Ю. Липа та інші.

Погляди тої групи істориків приймають вартість грецько-византійської культури на Україні, але і не відкидають вартости теж західних впливів, які вже в київській державі перехрестуються з византійсько-болгарськими. Тому теж могуча українська київська монархія Володимира В. і Ярослава М. була складовою частиною европейської спілки цивілізованих християнських народів.

Таким чином Україна все остала частю Европи, а все вороже і боєво була наставлена до азійського варварства, противно як Москва, що розвивається в державу півевропейської, півазійської цивілізації. Православія відіграло поважну оборонну ролю проти наступу Польщі на українські землі, але не стало обороним чинником самостійности української культури проти Москви. У західній, католицькій струї, що плила постійно на Україну від часів св. Володимира а навіть скорше, треба відрізнити східне католицтво згідне з духом українсько-византійської цивілізації і західне латинське католицтво, чуже українському духови, яке несло шкоду українству, бо доволі вчасно стало виразником польського імперіялізму. М. Грушевський за російськими істориками помилково ідентифікує інтереси обох форм католицтва, які в Україні були розбиті. **Тут не йшло про боротьбу двох вір, а тільки про боротьбу цивілізацій — східно-християнської та західно-християнської.**

(Дальше буде).

ПЕРЕВОЗЯТЬ ВОЯКІВ ЛІТАКАМИ.—Як цього вимагає стратегія, вживається тепер уже літаків для скорого перевозу вояків у місця, де їх нагло треба. Ось це прилетіли австралійські вояки до Нової Гвінеї на полудневo-західнім Пацифіку. Бачимо, як їх витає на летунському полі генерал сер Томас Блеймі.

МАЄ СЛАВНИХ БАТЬКІВ!—Молодий Гов Куттельвашер, що має всього три місяці, гордиться своєю гарною мамою і батьком, славним чеським летуном, що воює проти Гітлера, як теж і своїми хресними батьками, якими є д-р Едвард Бенеш, чеський президент, і д-р Ян Масарик, міністер заграничних справ чехословацького уряду на вигнанню.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АКРОН, О.

З праці від. 7. С. У. А.

Минув 1942 рік і ми, українське жіноцтво, згуртоване в відділі ч. 7 Союзу Українок Америки, хочемо здати короткий звіт з нашої праці. А її можна було здійснити тільки тому, що не зважаючи, що нас мало, а й з того не всі належать до нашого товариства, то назагал є співпраця і одні одних піддержують. З того є користь. Наша праця є звязана з американськими інституціями — Йонг Вімен Крисчен Асосієйшен — Інтернешенел Інститют — Федерейшен оф Вімен оф Соміт Ко., де наш відділ є членом. Ми теж не поминали ніякої народньої роботи і памятали, що перед українським народом стоїть ще важкий шлях боротьби за визволення і самостійність. Де було треба, виступали ми з українськими танцями, вишивками, писанками, тощо. Не описували того досі, щоб не забирати в „Свободі" місця на те, що є нашим звичайним обовязком. Та ми хотілиб подвоїти нашу працю, тому треба нам, щоби були з нами ще й ті жінки, що не є в товаристві. Тепер ми займаємось головно продажю военних марок. А з минулого року занотовуємо таке: В січні закупили военний бонд на $100 і $5 дали на А. Ч. Х. В березні з „кард парті" дали на А. Ч. Хрест $75, а $10 на церкву, а в цвітні на ту останню ціль з свяченого ще $122. В червні з Дня Батька $40 до відділової каси. В серпні українська вечера з українськими стравами в Йонг Вімен Крисчен Асосієйшен для американців, а з того по $10 на А. Ч. Х., Ворлд Тест і Інтернешенел Інститют. В грудні по $5 на українську школу в Стемфорд і місцеву церкву.

За уряд відділу: **Марія Пулк**, предс., **Анастазія Зепко**, секр., **Анна Масиявська**, кас.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Товариство Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів-кинь, що місячні збори, які мали відбутися 9. січня, як звичайно другої суботи по першім, відбудуться 16. січня ц. р., в суботу, в годині 8. ввечір, в парохіяльній гали, 217 Е. 6-та вулиця в Ню Йорку. Тому, що через перенесення зборів, з приводу свят, багато членів не змогло заплатити вкладок цього місяця, просимо всіх членів прийти на ці збори і заплатити вкладки, щоб відділовий уряд міг вислати розмет до У. Н. Союзу на час. — За уряд: С. Ковальчук, предс.; Петро Кучма, фін. секр.; Іван Галичин, кас.; Мартин Малетич, рек. секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в пятницю, 15. січня, в годині 7:30 ввечір, в церковній гали в Савт Плейнфілд. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде справоздання за 1942 рік. — Ю. Голиньский, предс.; В. Реповець, кас.; Й. Ярема, секр.

ТАРЗАН, ч. 698. Звірі на сто рожі.

Хоч Тарзан був приголомшений упадком, він скоро відзискав притомність. Саме в хвилині, як льви підсувались до нього, він наче пружина підскочив вгору.

Подібно, як перед тим, так і тепер він перескочив львів і скоро побіг у напрямку дерева. По дорозі він відчув, що його одна нога зранена.

Але небезпека заставляла його забути про біль. Він біг з усіх сил до дерева і вспів вскочити на нього в хвилині, як один лев малощо не схопив його за ногу.

На щастя льви не вміють лазити по деревах. Тарзан, знайшовшись на дереві міг хвилину відпочати.. Вдолині його пильно стерегли льви і чекали, аж він злізе вдолину.